

RITGERÐ

2. TÁTTUR

Sjónleikur og tað almenna

Tað er romantiskt orðaskvaldur at siga »at list trívist best í fátækradømi«. Sjónleikur í Føroyum í dag livur í fátækradømi, tí er hann vánaligur. Hann livur undir ússaligastu korum ið hugsast kunnu

Ikki man eg vera á heilt skeivari leið, tá eg haldi føroyska leikpallin sum stovn ikki vera komnan longur áleiðis enn á dogum Rasmus Effersøes. Hvat við honum er broytt síðani tá?

Flest alla staðni í landinum eru tað leikir frá teirri tíðini, ið vera júkaðir upp í saman ár um ár. Í Havn er hóast alt leikskráin meira fjøllbroytt. Har liggur betur fyrri at fáa leikir umsettar enn úti á bygd. Men virkisumstøðurnar eru á bygd og í bý tær somu sum um aldarskiptið, — um ikki verri. Fólk hava meiri um at vera nú á dogum. Minni tíð er til annað ítriv enn tað, ið kastar nøkur oyri av sær.

Úrslitið er hareftir. Sjónleikarafeløg eru næstan eingi til longur í landinum, og tey, ið veruliga virka kunnu teljast á hálfari hond. Einstøk ungmannafeløg savna inn pening til kapppróðabátar, uttanlandaferðir, felagshús o.a. við t.d. at framføra okkurt á palli. Men føroyska leiklist kunnu vit ikki nevna hetta. Onkuntíð taka eldhugaðir einstaklingar seg saman og fremja vónrikar leikroyndir ein vetur ella tveir, sjáldan meira. So er óskukalt aftur. Tvorleikarnir vóru ov stórir og kanska útreiðslurnar víð.

Hetta er í stuttum støða leiklistarinnar í Føroyum í dag. Samkomuhús, ið einamest vóru ætlaði til sjónleik, verða tey flestu bert nýtt til bio, dans og veitslur. Hetta má hjá honum, ið leggur í sjónleik, tykja at vera ein dopur mynd; men tianverri er hetta verunleiki.

Vit kunnu ikki siga at boi-grafrin kovdi sjónleikin.

Hovdu vit sjónvarp, lá kanska ein vandi í tí. Men tað hava vit ikki — enn.

Í einum vælferðarsamfelagi, har listin ikki verður stuðlað sum táttur í almenna mentunarpolitikkinum, har fellur hon so liðandi og sovnar burtur ella degenerar. Hetta er tað, ið er í ferð við at henda við sjónleikinum í Føroyum.

Rasmus Effersøe og andsfelagar hansara lögdu stóð undir tjóðskaparligar leikpallar kring alla Føroyar, og við Heima-stýrslóginu átóku vit okkum ábyrgdina av at fremja hesi høgá máli hjá frægu menta-monnum okkara. Men av álvara hava vit ikki gjørt hetta enn, — so minni enn so. Siga vit at tað almenna letur 50 oyra um árið pr. íbúgva til sjónleika list, so er hetta høgsett. Grannar okkara og mentafólk yvirhovur hovdu ógvast við. Sum eitt úrslit av hesi stakkala-støðu, kunnu vit lesa í »En kulturpolitisk redegørelse afgivet af Ministeriet for kulturelle anliggender«, álit nr. 517, útg. í 1969, síðu 102 sp. 1. Har stendur: »Endelig må der lægges vægt på, at et landsteaters virksomheds nærest naturligt udvikes til også at omfatte Færøerne og Grønland.« Hetta er eitt danskt teatur, ið skal ferðast kring alt hitt danska ríkið, har eingi teatur finnast. Tey vita ikki av nokrum for-oyyskum teatri. Tað er lætt at skilja hvi. Føroyska teatrið er als ikki til. Føroyar í 1969 eiga einki teatur. Vit siggja sjónleik á foroyyskum máli av og á, rett er tað. Men einans tí at nokur fá fólk sum fritíðartriv, eru góð við eina 3000 ára gamla listargrein, og hesi somu fólk eru av teirri áskoðan, at hon

hoyrir eisini heima í føroyska samfelagnum í 1969. Men føroyska samfelagið verður at veita henni innivist, skal hon ikki forfarast í armóð og órók.

HAVNAR SJÓNLEIKAFA-
LAG er einasta felag av sínum slag, sum liv hevur verið í i meira enn fimti ár. Í 1931 skriv ar William Heinesen í Varðanum um hetta sama felag m.a.: »Ja — ein meinbogi er ið hvussu er tað peningaliga. Okkara leikpallur fær ikki sum aðrir tjóðskaparligir leikpallar stundung av nokrum slag og nýðist tí sjálvur at driva tann keypskap, sum skal halda hon um uppi. Limagjaldið í Sjónleikarfelagnum ger ikki nógv, an mun, og inntøkunum av leikunum er tað vókkult við. Tey fyrstu árin aftaná at Sjónleikar felagið var íbirt, helt tað sær peningaliga uppi eina mest við at leiga húsið út til almennan dans. Henda inntøkukelda rann eina tíð so riviliga, at nevndin legði ráð upp um at vaksa um keypskap sín við at byggja aftrat, gera smærri samkomuhóll o.a., sum so kundu økja um inntøkuna. Men hesar ætlanir kollveltust brádliga, av tí at ein »privat« — fyrítaka í nánd fekk dansiloyvi. Og so mátti hetta grundarlagið fyrri fremja lisarlig og menningarlig mál bresta. Eingin kleyv í tvey av teirri grund.« (Hetta seinasta er undirstrikað av undirritaða). Men samanbera vit hetta í dag við greinina frá 1931, so er hon eftir mínum tykki fullgott prógv fyrri, at tað eg frammanfyrri havi nomið við, ikki er tíkið út úr bláari luft.

Eyðun Johannessen

B
R
Ø
VER EINKI MARK FYRI
FREKLEIKA?

Tað má sigast at vera markleysur frekleiki, ið Dagblaðið vegna fólkalokkin og fram-burðsflokkin vð risastavum set ur uppá prent.

Miðvís tiltøk móti kreppuni sum tekur seg upp. Hesi orð eru at leggja sær í geyma, tí tann kreppa sum nú sigst herja yvir landið tók seg upp í 1966 meðan fólkalokkurin og fram-burðsflokkin raddu fyrri borg um, uttan at hesir flokkar lótu við seg koma, og við valið sama ár sluppu teir so væl undan kreppubrotunum.

Teir flokkar og tess umboð, sum nú gniggja sær í lógvarnar og royna at spela vísir, hovdu allan møguleika at konsolidera landskassan móti møguligari kreppu, tí líkindini hovdu teir av teimum bestu, men teir lótu standa til og róku røðirleysir fyrri vág og vind, og tá so hetta landsstýrið kom til — í tokum tíma — mátti tað næstan byrja aftur av nýggjum sum tá tað tók við í 1959. Hesin veruleiki skal vera ringur at reingja.

Vismannaboðini eru uppsett í seks punktum, og tað fyrsta snýr seg um veðhalds heimild uppá 5—10 milj.

Landsstýrið sá við tað sama tað tók við, at støðan var so háttad at neyðugt var við tiltøk um at útvega munandi peninga luga ílugu, og var tí samráðst við donsku stjórnina um lán uppá 20 milj. hvar av 10 milj. skuldu brúkast til landsins likviditet og 10 milj. til onnur endamál, og henda finansiering var so at siga komin í lag tá P. M. Dam doyði — og uttan at fólkatingsmaður fólkalokksins gjordi nakað sum helst við at hjálpa landi at fáa nevndu neyðugu ílugu í lag.

Men repyni undan fólkatingsvalinum dunaðu óført.

Triðja punkt snýr seg um at seta nevnd av serkønum monn um. Hetta ljóðar óført. Vit minnst hvussu gorrað varð um at seta á stovn eitt sonevnt búskaparráð, ið var neyðugt fyrri at vit til eina og hvørja tíð skuldu kunna lodda hvar vit flutu, og hetta ráð skuldi setast av trimum hagfrøðingum. Hetta ráð er nú um seks ára gamalt, og tað kundu tí verið eitt sindur forvitnisligt at frætt hvønn figgarligan tryggleika hetta ráð hevur.

Teir ið nú rópa um at fremja konsolidering, víta væl, at tá ikki verður konsolidera í góðum tíðum er verri í ringum tíðum. Konsolidering er ikki møgulig við innan tónum orðum. Tað er dekans og seint at gera seg til at taka imóti einum óløgum tað er komið. — Tað er hetta, sjálfstýrislandsstýrið ikki hevur skilt.

Líkindini vóru góð tá sjálfstýrislandsstýrið tók við, og gjordist enn betur, tí fiskiskapurin var góður og somuleiðis prisur, og hetta forði við sær at peningur var nógvur millum fólk, og tí kom nógv í landskassan, tað besta árið 10 milj. meira enn roknað varð við.

— Men hvar fór allur hesin peningur, tí ikki eitt oyra var at taka til, tá hetta landsstýrið tók við. — Yvirettur í miljónum. — So nú at tala um konsolidering er einki uttan politisk propaganda.

Ráðni eru eini fyrri at fáa samfelagshjólina at mala sum tey skulu — og tað er at ganga ta **SOSIALISTISKA LEIÐINA!**

D

VÁNALIG STØÐA HJA OKKARA
UTRÓÐRAMONNUM Í
FØROYINGAHAVNINI

Í mong ár hava føroyingar leitað sær vestur til Grønlands at vinna sær sína ársvinnu. Summi ir hava røð út meðan aðrir hava arbeitt á landi, og hevur úrtøkan ofta verið so góð, at tað hevur eggið monnum til at bygt stórar og dýrar bátar til grønlandsutróður.

Hóast ferðin yvir til Grønlands í ár var góð og vónir har við vóru fyrri góðum utróðralíkindum, kom tað beinanvegin eftir at vera komin á land at bera so illa til, at útsiglingin frá Føroyingahavnini og øðrum utróðraplássum isaðist so til, at tað higartil ikki hava verið líkindir at leggja frá landi, og onkur bátur, sum hevur roynt at lagt frá landi, hevur ikki vunnid land uppaftruttan við hjálpa.

Nú eru góðir tveir mánaðir síðan hesir menn fóru yvir og líkindini eru framvegis so vána lig, at bátalog hava talað saman um at útvega sær far at flyta teir heimaftur, tí sum viltu ligt er, er tað ikki úthaldandi at liggja har yviri í mánaðir fyrri einki. Men møguleiki fyrri at fáa far at flyta teir heimaftur beint nú er tverri vánaligur. Skulu nú hesir menn verða neyddir at liggja har yviri og keða livið úr sær, til einaferð í heyst?

Hvat verður gjørt fyri at hjálpa okkara utróðramonnum heimaftur nú???

D

Framsýning

av HONDMÁLADUM POSTALÍNI verður friggjadagin, leygardagin og sunnudagin frá kl. 16.00 til kl. 22.00 á nýggju restauratiónini á Hotel Hafnia.

Spinnid i Gøtu

tygum fáa gott tógv, og skjóta avgreiðslu.

Vit keypa óvaskaða og vaskaða ull og selja øll sløg av føroyskum tógvi.

TØTINGARVIRKIÐ

v/ Ólavur Gregersen — tlf. 20 i Gøtu

REIÐARAVIRKI
HEILSOLA
Kolonial & útgerð
FLAKAVIRKI
HERMETIKK
TIMBURHANDIL
KLÆDNABÚÐ
SLEIPISTØÐ
SHELL-AVGREIÐSLA

DEILDIR:

SKÁLA SKIPASMIÐJA &
HANDILSVIRKI, SKÁLA
Skipasmið. Turkivirki. Handil

HANDELSHUSET

PESCADERO A-S
Strandgade 27A. København K
Tlf. ASTA 1830. Telex 5290

Pf. J. F. KJØLBRO

Klakksvík. Føroyar
Telefon 5489. Telex 20
Telegramadr.: Kjølbros Klakksvík

RESTORFF'S
BEER

IS GOOD FOR
YOU

AREIDSTØL
STOYFÍGÓÐS
TIMBUR
BYGGITILFAR
JFK
Telefon: 5148 - 5265
Telgr.: Kjølbros, Klakksvík
Telex 20
KLAKKSVÍKAR
TIMBURHANDIL
Pf. J. F. KJØLBRO